

KREDİ KARTLARINDA YILLIK ÜCRET ALINMASINA İLİŞKİN HUSUSLAR

LEGAL ISSUES ON CREDIT CARD ANNUAL FEES

Emine Gül KAMILOĞLU LATİFOĞLU*

Özet: Bu çalışmada, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un "Diğer Hususlar" başlıklı 31'inci maddesinde düzenlenen, kart çıkaran kuruluşların, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunması zorunluluğu kapsamında; kredi kartı ücretlerinin mahiyeti, sözleşmede düzenlenme şekilleri, bu ücretlerin denetime tabi olup olamayacağı, son olarak ise Kanun Koyucu tarafından getirilen düzenlemenin hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kredi Kartı Aidatı, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun, Tüketici Hukuku, Banka Kartları, Ücretsiz Kredi Kartı, Yıllık Aidat

Abstract: In this study, starting with banks' obligation of offering a credit card with no annual fee, legal basis of credit card fees, structure of card contracts, supervision over credit card fees and finally the compliance with law of this regulation are examined.

Keywords: Credit Card Fees, Consumer Protection Law, Consumer Law, Bank Cards, Cards Without Fees, Annual Fees

1. Giriş

Günümüzde ekonomik ilişkilerin giderek gelişmesi, ticari hayat-taki üretimin artması, teknolojik ilerlemeler, insanlar arası iletişimin kolaylaşması tüketicilerin ürünlere ulaşması yolunda engelleri kaldırmıştır. İnsanlar zamanla, ihtiyaç veya istek duydukları ürün ve hizmetleri alabilmek için kredi kanalları şeklinde kaynaklar sağlamaya başlamıştır.¹ Bu kanallardan biri ise kredi kartları olarak kendini gös-

* Bankalar Yeminli Murakıbbı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

¹ Şebnem Akipek, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.52, S.3, s.103

termiştir. Özellikle kişilerin krediye kolay erişebilir kılınması ve nakit para taşımama fikri ve kullanım kolaylığı, kredi kartlarının yaygınlaşmasına yol açmıştır.² Kredi kartlarının, taksitlendirme imkanları, mil hizmetleri, vale hizmetleri, nakit para çekme olanağı gibi hizmetler sağlaması ve bu hizmetlerin yurtdışında da kullanılabilmesi kredi kartlarını daha da cazip kılmıştır.³

Ülkemizde kredi kartı kullanımı çok eskiye dayanmamakla birlikte gelişen dünyaya çabuk adaptasyon sağlanmıştır. Fakat ülkemizdeki kart kullanımı, diğer avantajlarından ziyade, borcu öteleme olanağı sağlaması nedeniyle tercih edilmektedir. Ancak ötelenen borçlar, işsizlik ve düşük maaşlar nedeniyle sarmal haline gelmiş ve kredi kartı borçlarının ödenememesiyle sonuçlanmıştır. Kredi kartı çıkaran banka ve kuruluşların uyguladıkları faiz oranlarının da yüksek olması nedeniyle kart borçlarının ödenmesi imkansız hale gelmiştir.⁴

Bu kapsamda kanun koyucu öncelikle 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da düzenlemelere gitmiş, sonrasında 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nu ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliği yürürlüğe koymuştur. Sonrasında 6101 sayılı Borçlar Kanunu'nda düzenlenen genel işlem koşulları mahkeme ve tüketici hakem heyetlerinde esas alınmaya başlanmış ve özellikle kredi kartı aidatlarının iadesi yönünde hükümler verilmiştir. Ardından 28.11.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmasından altı ay sonra yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da daha önce düzenlenmeyen bazı hükümlere yer verilmiştir. Bunlardan biri de bankalarca en az bir adet kredi kartını ücretsiz olarak kullanıma açma zorunluluğudur.

İlgili çalışmamızda söz konusu düzenlemeye ilişkin olmak üzere; kredi kartı ücretlerinin mahiyeti, sözleşmede düzenlenme şekilleri, bu ücretlerin denetime tabi olup olamayacağı, son olarak ise kanun koyucu tarafından getirilen bankaları muhatap ücretsiz kredi kartı uygulamasının hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir.

² Akipek, s.104

³ Murat Haznedar, Kredi Kartı Ücreti, *Banka ve Finans Hukuk Dergisi*, İstanbul 2012

⁴ Akipek, s.104

2. Kredi Kartının Hukuki Niteliği

Kredi kartı, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 3'üncü maddesinde "*Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kart veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarası*" şeklinde tanımlanmıştır.

En genel anlamıyla kredi kartı, hak sahibi kişiye, yani yetkili kart hamiline açılmış potansiyel bir tüketici⁵ kredisidir⁶. Nitekim kredi kartı çıkaran kuruluş, kart hamili lehine satın alma gücü sağlamak amacıyla bir üçüncü kişiye karşı borç altına girmekte, kart hamilinin yapacağı mal yahut hizmet alımlarının bedellerini ödemeyi yüklenerek gayrinakdi bir kredi tahsis etmektedir.⁷ Böylece kart hamili, kart borcunu kartı çıkaran kuruma ödeyene kadar geçen süre boyunca kart ile sunulan kredi olanağından yararlanmış olur.⁸ Keza Yargıtay kararlarında da kart çıkaran kuruluşun kart hamiline, üçüncü kişiye ödeme yapacağı hususunda garanti verdiği saptamasında bulunularak, üstlenilen risk dolaylı bir şekilde ifade edilmiştir.⁹ Aynı zamanda kredi kartı, nakit ödeme yapılmaksızın belli bir mal satın alma veya sunulan bir hizmeti edinme imkanını da veren bir ödeme aracı olarak da değerlendirilebilir.¹⁰ Dolayısıyla kredi kartının kredi sağlama ve nakit taşıma yükünden kurtulma şeklinde iki işlevi bulunduğundan söz edilebilir.¹¹

Kredi kartı sözleşmeleri günümüzde, kredi kartı çıkartan kuruluş tarafından tek taraflı olarak karşımıza çıkmakla birlikte; sözleşmesel ilişki kredi kartı almak isteyen kişinin önceden kredi kartı kuruluşu tarafından düzenlenen kredi kartı sözleşmesini imzalamasıyla kurulmaktadır.¹²

⁵ Businesscardlar hariç tutulmaktadır.

⁶ Sedat Yetim, Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara 1997, s.7

⁷ Erden Kuntalp, "Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, S.XIII, Nisan 1996, s.278

⁸ Mustafa Çeker, Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı, İstanbul 1997, s.33

⁹ 19. H.D., 12.07.1994, E.1993/6656, K.1994/7631, www.kazanci.com.tr, e.t.:22.04.2015

¹⁰ Çeker, s.33.

¹¹ Şebnem Akipek, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999, s.186

¹² Hasan İşgüzar, Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2003, s.63

3. Kredi Kartının Hamil Açısından Sağladığı Faydalar

Kredi kartı, hamil açısından birçok fayda sağlamaktadır. Öncelikle, hamilini nakit para taşıma zorunluluğundan ve bu zorunluluğun yol açabileceği, hırsızlık gibi tehlikelerden korumaktadır. Hamil, yeterli nakit parası bulunmasa bile, pos cihazı bulunduran işletmelerden dilediği mal ve hizmeti alabilmekte, bunun için şifresini sisteme girmek veya kimliğini göstermek yeterli olmaktadır. Hamil, özellikle yurt dışında da geçerli olan kartlar ile hem güvenlik sıkıntısından kurtulmakta hem de uzun ve yorucu döviz işlemleri ile uğraşmamaktadır.

Bunun yanı sıra parasını kaybeden ya da çaldıran bir kişi genellikle parasına bir daha kavuşamamakla birlikte, kart hamili elinden iradesine aykırı olarak çıkan karta kısa zamanda yeniden kavuşabilmekte ve harcamaya devam edebilmektedir.¹³ Karttan yapılacak harcamalarda üçüncü kişilere karşı olarak şifre konularak da önlem alınabilmekte, ayrıca zamanında yapılacak bildirim ile harcamanın belli bir tutarın üzerinde olması durumunda sorumlu olunmamaktadır. Bunun yanı sıra sigorta yaptırılması gibi alınabilecek bazı basit önlemlerle ya zarar tehlikesi ortadan kaldırılmakta ya da zarara, gerekli dikkati göstermeyen ve kontrolü yapmayan işletme bizzat katlanmaktadır.

Kredi kartının bir diğer üstünlüğü, hamilini çekle ödeme sisteminin bazı sınırlandırmalarından kurtarmasıdır. Kredi kartının geçerlilik süresi kural olarak bir yıldan daha az olmadığı için hamil bunu çek karnesine oranla daha uzun bir süre kullanabilmektedir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde görüldüğü gibi bazen çekler sınırlı bir bölgede kabul gördükleri halde, kredi kartları her şehir ya da ülkede ödeme aracı olarak benimsenmektedir. Bunun yanı sıra örneğin Türkiye'de çekin ödenmemesi durumunda keşideci cezai yaptırımlarla karşılaşabilirken kredi kartını ödemeyen kişi, faiz ve sonrasında icrai önlemler dışında bir yaptırımla karşılaşmamaktadır. Ayrıca çek karnesinin kaybedilmesi halinde uzun bir iptal prosedürü izlenmesi gerekirken kart hamili çok daha çabuk bir şekilde kartını kullanıma kapatabilmektedir. Çeki bizzat keşideci doldurmak zorunda iken halihazırda şifreli kullanım sayesinde şifreyi bilen kart hamili de kullanım yapabilmektedir.¹⁴ Bu kapsamda kartın çeke oranla daha kolay bir kullanım prosedürünün olduğu açıktır.

¹³ Ömer Teoman, Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, Beta Yayınevi, İstanbul 1996, s.31

¹⁴ Teoman, s.33

Bunların yanı sıra, kartı çıkaran kurumun sunduğu özel hizmetlerden faydalanabilmektir. Bu yararlar arasında hamillere özel olarak basılan bir dergiyi ücretsiz edinebilmek, kart çıkaran kuruluşun sadece kart hamillerine sattığı bazı özel ürünleri alabilmek, havalimanlarında veya deniz kenarında lounge hizmetinden yararlanmak, bazı mağazalarda özel kampanyalardan faydalanmak, kredi kartını kullanarak banka veya para otomatlarından nakit çekebilmek ya da internet üzerinden çabuk ve güvenilir bir şekilde alışveriş yapabilmek sayılabilir.

4. Kredi Kartı Yıllık Aidatlarının Hukuki Dayanağı

Kredi kartı sözleşmesi; kart çıkaran kuruluşa, karta ilişkin bilgileri saklamak için gerekli önlemleri almak, limit tahsisinde müşteriye ilişkin gerekli araştırmaları yapmak, usulüne uygun olarak hesap özeti düzenlemek ve hamile göndermek, hukuka aykırı kullanımlarda gerekli bildirim yapılması halinde 150 TL üzeri kullanımlardan sorumlu olmak gibi edimler yüklerken kredi kartı hamiline de sağlanan hizmetler karşılığında kredi kartı ücreti ödeme yükümlülüğü, kredi kartının ve şifrelerinin muhafazası, yapılan harcamaların zamanında ödenmemesi halinde veya kredi kartından nakit avansı çekilmesi durumunda faiz ödeme borcu gibi yükümlülükler yükleyen bir sözleşmedir. Yani kredi kartı yıllık ücreti, kart çıkaran kuruluşun yukarıda sayılan hizmetleri karşılığında hamilin, Türk Borçlar Kanunu'nun 97'nci maddesi ve devamında ifade edilen "karşılıklı borç yükleyen sözleşmeler" kapsamındaki edim yükümlülüğünün, diğer bir deyişle "fiyat" ın parçasıdır.

Anayasanın 172'nci maddesinde devlete, tüketicileri korucuyu ve aydınlatıcı önlemleri alma, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik etme ödevi yüklenmiştir. Bu kapsamda kredi kartlarına ilişkin hükümler, tüketiciler yönünden geniş kapsamda ilk olarak 06.09.1995'te yürürlüğe giren "4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun"da ele alınmıştır. Anılan düzenlemeye 14.03.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"la 10/A maddesi eklenmiştir. Söz konusu düzenlemelerde kredi kartı üyelik sözleşmesi bakımından şekil zorunluluğu getirilmesi, gecikme faizi oranının sınırlandırılması, temerrüde düşme halinde tüm borcun muaccel hale gelmesinin belli bazı koşullara bağlanması gibi hususlara yer verilmiş fakat kredi kartı aidatlarına ilişkin açık bir düzenleme yapılmamıştır.

2006 yılında yürürlüğe giren 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 4077 sayılı Kanun'daki kredi kartına ilişkin hükümleri açıkça yürürlükten kaldırmayarak, sözleşmenin içeriği ve tarafların yükümlülüklerine ilişkin daha detaylı düzenlemelere yer vermiştir. Bu kapsamda 5464 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde sözleşme içeriğinde, sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceği, sözleşmeye bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamalara, bunların tutarlarına, sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceğine ve hesabından kesinti yapılamayacağına yer verileceği belirtilmiştir. Kanun'un 19'uncu maddesinde hesap özeti içeriğinde kredi kartlarına ilişkin olarak ilgili hesap özetinde tahakkuk ettirilen yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarlarına yer verileceği ifade edilmiştir. Kanun'un 24'üncü maddesinde ise kart çıkaran kuruluşların Kurum'un internet sitesinde yayımlanmak üzere kredi kartlarına uyguladıkları akdi faiz oranı, gecikme faiz oranı, yıllık ücret ve diğer adlar altında tahsil ettikleri veya edecekleri bedelleri Kurum'a bildirmesi gerektiği düzenlenmiştir.

10.03.2007 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Banka Kartları ve Kredi Kartları Yönetmeliği"nde ise 5464 sayılı Kanun'un düzenlemelerinin detayına yer verilmiştir.

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun kredi kartı aidatlarına izin verdiği yapılan düzenlemelerde görülmekle birlikte anılan hususa söz konusu Kanun'un yasa tasarısının gerekçesinde de yer verilmiş ve bankaların, kredi kartı hizmeti için çok yüksek miktarda maliyetlere katlanmak zorunda olduklarına; "*Kredi kartı ücretleri, kartın kullanım süresi boyunca verilen çeşitli hizmetlerin ve operasyonel işlemlerin maliyetleri karşılığında kart hamillerine yıllık olarak yansıtılan bir bedeldir. Kart basımları, yurtdışından temin edilen kart plastikleri ve bunların üzerlerindeki çipler ile kart ve çip üzerine kart sahibine ilişkin bazı bilgilerin yazılması, operasyonel maliyetler, her ay düzenli olarak gönderilen ekstrelerin basım ve gönderilmesi maliyetleri, sigorta maliyetleri, uluslararası kredi kartı kuruluşlarına ödenen lisans bedeli ve çeşitli ücretler, müşteri hizmetlerini sağlamak için yedi gün yirmi dört saat çalıştırılan personele ödenen ücretler ve bunlara ilişkin yatırımlar ile teknolojik altyapı yatırımları maliyetleri*

oluşturan başlıca işlemler ve hizmetlerdir. Bu işlem ve hizmetleri karşılayacak bedellerin kredi kartı hamillerine yansıtılmaması kredi kartı faiz oranlarının rekabetçi bir şekilde belirlenememesine de yol açmaktadır.”¹⁵ ifadeleri ile değinilmiştir.

TCMB'nin “2006/1 sayılı Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları ile Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ”in 4/1 maddesinde de “Bankalarca, reeskont kaynaklı krediler dışındaki kredilere uygulanacak faiz oranları ile faiz dışında sağlanacak diğer menfaatlerin ve tahsil olunacak masrafların nitelikleri ve sınırları serbestçe belirlenir.” ifadesine yer verilmiş olup bankalarca diğer menfaatler başlığı altında istenecek ücretlerin serbestçe belirleneceği vurgulanmıştır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan “Kredi Kartı Üyelik Ücreti” konulu “2007/2 Sayılı Genelge”de “(..) Kaldı ki, söz konusu Yönetmeliğin ekinde haksız şartların tespitinde yol gösterici olması bakımından verilen listenin (b) bendinin ikinci fıkrasında finans hizmeti ifa edenlere tüketici tarafından ödenecek veya tüketiciye ödenecek faiz oranlarını veya finans hizmetlerinin diğer bütün masraflarının bedelini haklı sebeplerin varlığı halinde önceden bildirmeksizin değiştirme hakkı veren şartların tüketiciye bu durumu derhal bildirme yükümlülüğü ve tüketicinin sözleşmeyi fesih etme hakkının bulunduğu hallerde haksız şart olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmektedir. Bu nedenle, kredi kartı üyelik ücretlerine tüketicilerin hesap özetlerinde yer verilmesi ve tüketicinin buna dayanarak kredi kartı sözleşmesini fesih etme hakkı bulunduğu dikkate alındığında bu ücretlerin haksız şart olarak değerlendirilmesinin mümkün olmayacağı düşünülmektedir.” açıklamalarına yer verilerek bankaların belirli şartların varlığı halinde kart ücreti talep edebilecekleri belirtilmiştir.

Bununla birlikte, yıllık kart ücreti konusunun kamuoyunu sıklıkla meşgul etmesi ve hakem heyetleri ile mahkemelerce konu hakkında farklı yönde kararlar verilmesi üzerine, 16.06.2009 tarihinde TBMM'ye sunulan bir yasa değişikliği talebiyle 5464 sayılı Kanun'un 8'inci maddesi değiştirilerek kredi kartı aidatına, tahsis limitine göre bir üst sınır konulması istenmiştir.¹⁶ Değişiklik isteminin gerekçesinde; “6762 sayılı

¹⁵ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss411.pdf>, e.t.21.04.2015

¹⁶ “Kart çıkaran kuruluşlar, kartın verilmesi anında kart hamilini yeteri derecede bilgilendirmek ve talep edilmesi halinde, gerçekleştirilmiş işlemlere ait kayıtları otuz günü geçmemek üzere işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında sağla-

Türk Ticaret Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 16/10/2006 tarihli ve 2006/11188 sayılı Bakanlar Kurulu kararı, 2006/1 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Borçlar Kanunu'nda yer alan düzenlemelerde bankaların banka ve kredi kartlarına ilişkin ücret talep etmesini engelleyen açık bir hüküm bulunmamasına rağmen banka ve kredi kartlarına ilişkin olarak bazı yargı kararları dikkate alındığında kredi kartı ücretlerinin yasal dayanağı bulunup bulunmadığı yönünde tereddütler ortaya çıkmıştır. Söz konusu tereddütlerin giderilmesi ve konuya ilişkin uygulamaların düzenlenmesine yönelik olarak müşterilerin bilgilendirilmesine yönelik yükümlülükler öngören bu fıkrafta değişiklikler yapılmıştır.”¹⁷denilmiştir.

Söz konusu yasa değişikliği teklifi 24.06.2009 tarihli Meclis oturumunda geri çekilmiş olmakla birlikte, bu durum, bankaların yıllık kredi kartı ücreti taleplerinin yasal olduğu gerçeğini değiştirmemiş, sadece kart ücreti miktarının kanun ile değil de eskiden olduğu gibi taraflar arasındaki sözleşmeyle belirlenmesi gerektiği sonucunu doğurmuştur. Nitekim, TBMM tutanaklarına yansıyan geri çekme gerekçesinde de “ Kredi kartlarından yıllık kullanım bedeli alınmasının kart çıkaran kuruluşlar ile tüketiciler arasında sözleşme hükümlerine göre belirlenmesinin daha uygun olacağı ve bu konuda yasal bir düzenlemeye gerek olmaması gerekçesiyle tasarı metninden çıkartılması amaçlanmıştır.” açıklamalarına yer verilmiştir.¹⁸

Sonraki dönemlerde, 5464 sayılı Kanun'da, 5915 Sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin TBMM'de görüşülmesi sırasında, 5464 sayılı Kanun'a “Kart çıkaran kuruluşlar kart hamillerinden kredi sözleşmesinde bulunan faiz dışında herhangi bir isim altında ödemede bulunmasını talep etmezler.” yönünde geçici 7'nci maddenin eklenmesi teklif edilmiştir. Söz

makla yükümlüdür. Yurt dışı işlemlerinde bu süre altmış gün olarak uygulanır. Kart çıkaran kuruluşlar Kanununun 9.maddesinin 1. fıkrasında belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde 3.500 TL'ye kadar kullanım limiti tahsis ettikleri kredi kartları için 35 TL'ye kadar, 3.500 TL ve daha fazla bir tutarda kullanım limiti tahsis ettikleri kredi kartları içinse tahsis edilen limitin %1'ini geçmeyecek şekilde belirleyecekleri bir tutarda yıllık kredi kartı kullanım bedeli talep edebilirler. Kredi kartı kullanım bedeli kart hamillerinden yılda bir kez yada eşit taksitler halinde tahsil edilebilir.”, <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss411.pdf>, e.t.21.04.2015

¹⁷ <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss411.pdf>, e.t.21.04.2015

¹⁸ <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem23/yil3/bas/b109m.htm>, e.t.21.04.2015

konusu yasa değişikliği talebi 24.06.2009 tarihli TBMM oturumunda, yıllık kart ücretinin banka ile kart hamili arasında imzalanacak sözleşmeyle belirlenebileceği gerekçesiyle yine reddedilmiştir.¹⁹

Nitekim Yargıtay da ilk derece mahkemesi kararını bozduğu bir kararında²⁰ iki hususa yer vermiştir. Öncelikle, taraflar arasında kurulan özel hukuk ilişkilerinin sözleşme serbestisi ilkesi temelinde şekillendiği ifade edilerek, banka ile tüketici arasında kurulan sözleşmenin bir iltihaki sözleşme olmadığı düşüncesine yer verilmiştir. Bu sebeple sözleşme yapma zorunluluğunun bulunmadığı vurgulanmıştır. İkinci husus ise; kredi kartı üyelik aidatı adı altında talep edilen bedelin, bankaların bu kartları çıkartarak üstlendikleri risk ve katlandıkları maliyet göz önünde bulundurulduğunda yerinde olduğu düşüncesidir. Nitekim söz konusu bedelin, bankaların gördükleri hizmetin uygun bir karşılığını isteme hakkı kapsamında değerlendirileceği ifade olunmuştur.

Bu kapsamda, kredi kartlarından alınan yıllık ücretlerin sözleşme serbestisi kapsamında alınmasının zaten mümkün olduğu, bu sebeple alınan ücretlerin 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un yürürlüğe girmesine kadar "yasal dayanaktan yoksun" iddialarının yersiz olduğu anlaşılmaktadır.

5. Kredi Kartı Aidatlarının Haksız Şart Sayılıp Sayılamayacağı

Kredi kartı sözleşmesi kapsamında yasal dayanağı bulunduğu önceki bölümde ifade edilen kredi kartı aidatlarına ilişkin şikayetler, Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 18.07.2011 tarih, 2011/4736 esas ve 11579 karar sayılı kararı üzerine ciddi şekilde artmıştır. Anılan kararda, bankalarca kredi kartı ücreti talep edilmesine ilişkin esasa yönelik bir inceleme ve değerlendirme yapılmamış, yalnızca yasal düzenlemelere aykırı olarak talep ve tahsil edilen kart ücretinin iadesine yönelik zamanaşımı süresinin, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 66'ncı maddesinde belirtilen 1 yıllık zamanaşımı süresi olmayıp Kanun'un 125'inci maddesi gereğince 10 yıl olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın basında yer

¹⁹ <http://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem23/yil3/bas/b109m.htm>, e.t.21.04.2015

²⁰ 13. HD. 11.04.2012, E.2012/7979, K.2012/9930; 07.02.2011, E.2010/3958, K.2011/1717, 05.04.2011, E.2010/13722, K.2011/5258, www.kazanci.com.tr, e.t.21.04.2015

alan haberler nedeniyle Yargıtay'ın, 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde kalmak kaydıyla tüketicilerden alınan kart ücretlerinin iadesine karar verdiği şeklinde bir algı oluşmuştur. Bunun üzerine aedatlara ilişkin tüketici şikayetleri giderek artmış, konu hakkında Türkiye Bankalar Birliği tarafından yapılan 03.03.2012 tarihli "Kredi Kartı Ücretleri Hakkında Kamuoyu Duyurusu"nda, bahse konu kararın, kredi kartı ücretlerinin yasal dayanağının bulunmadığı ve kart hamillerinin son 10 yılda ödedikleri kart ücretlerini bankalardan geri talep edebileceklerine imkan verdiği şeklinde yorumlanmasının söz konusu olmadığı belirtilmesine rağmen tüketici şikayetleri azalmamıştır.

01.07.2012 tarihinde 6098 sayılı yeni Türk Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle Kanun'un 20 ve 25'inci maddeleri arasında düzenlenen Genel İşlem Şartları (GİŞ) hükümleri Tüketici Hakem Heyetleri ve Mahkemeler tarafından dikkate alınmaya başlanmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan 2007/2 sayılı Genelgede, Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerinin banka kartları ve kredi kartlarına ilişkin üyelik ücretleri hakkında alacakları kararlarda; doğrudan bu ücretlerin yasal olmadığına dair hükümlere yer verilmemesi, tüketicilerin kredi kartı sözleşmeleri temin edilerek, üyelik ücretleri ve bu ücretlerin ne şekilde belirleneceğine ilişkin hükmün sözleşmede açık ve anlaşılır bir dille yazılıp yazılmadığının kontrol edilmesi, ancak üyelik ücreti alınacağına ilişkin hükmün sözleşmede bulunmadığı tespit edilirse söz konusu ücretin iptalinin hükme bağlanması gerektiği hususu belirtilmesine rağmen hakem heyetleri bazı kararlarında tüketicinin korunması ile serbest piyasa ekonomisi arasındaki dengeyi subjektif şekilde bozabilecek ve olayın esasını incelemeyerek sonuçlandırılan hükümlere imza atmıştır.²¹

Tabiidir ki sosyal yaşantıda genellikle, sözleşme hükümleri taraflardan birinin önceden belirlenmesi suretiyle ortaya konmakta ve sözleşme özgürlüğü ortadan kalkmaktadır.²² Doktrinde haklı olarak, genel işlem şartlarına dayalı sözleşmenin taraflarından birinin tüketici diğerinin bir banka olması nedeniyle, tüketicinin korunmaya muhtaç

²¹ Ceyhan 1.Asliye Hukuk Mah.(Tüketici Mah. Sıfatıyla) 13.09.2007, E.2007/279 E., K.2007/250; İstanbul 2. Tüketici Mah. 18.10.2007, E.2007/331, K.2007/567, www.kazanci.com.tr, e.t.21.04.2015

²² Doğukan Algan, "Kredi Kartı Üyelik Aidatı Hakkında Bir Yüksek Yargı Kararı İncelemesi", *TBB Dergisi*, İstanbul 2015, s.291

taraf olduğu, zira tüketicinin uzmanlarca hazırlanan böyle bir sözleşmeyi anlayacak donanımına sahip olmadığı, ayrıca bir girişimci tarafından kendisine sunulan genel işlem şartlarına dayalı sözleşmeyi anlayıp reddetse dahi diğer bir girişimci ile yine müzakere etmeden onun hazırladığı sözleşmeyi yapmak zorunda kalacağı belirtilmektedir.²³ Bu sebeple piyasada genel olarak etkin bir rekabet ortamı bulunsa bile, pazarlık konusu edilmeyen matbu sözleşme koşulları özelinde rekabet olmayacak, işletmeler bunları kendi menfaatleri doğrultusunda kaleme alacak ve müşteriler piyasada hep bir örnek GİŞ ile karşılaşacaktır.²⁴ Bunun piyasaya etkisi ise GİŞ alanında rekabetin işlememesi olacaktır.²⁵

Söz konusu açıklamalar kapsamında bankaların kredi kartı ücreti talep etmesine yasal bir engel bulunmaması bu ücretin GİŞ şeklinde sözleşme içine saklanarak talep edilebilmesi anlamına gelemeyecektir. Bu açıdan sözleşmelerde mükerrer olarak kullanılan şartlar ve özellikle GİŞ'lerin haksız şart oluşturmaması açısından öncelikli yol, bunların emredici hukuk kuralları ile kontrol altına alınması, sonrasında ise hakim eliyle denetlenmesidir.

Kredi kartı sözleşmelerindeki aidatlar, her ne kadar kredi kartı üyelik sözleşmelerinde düzenlense de mezkûr düzenlemelerin genel işlem koşullarına ve haksız şarta ilişkin getirilen düzenlemeler çerçevesinde dikkate alınması gerektiğinden öncelikle 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6502 sayılı yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında denetlenmelidir.

Söz konusu denetim öncelikle genel işlem şartlarının tüketici açısından bağlayıcı olup olmadığının, başka bir ifadeyle genel işlem şartının sözleşme içeriğine dahil olup olmadığının denetlendiği bağlayıcılık (yürürlük) denetimi; sonrasında ise sözleşmeye dahil olduğu kabul edilen genel işlem şartlarının kanunda öngörülen sınırlar içinde kalıp kalmadığının denetlendiği içerik denetimidir.²⁶

²³ Lale Sirmen, "Banka Kredi Kartı Hamillerinden Yıllık Kart Ücreti Alınmasına İlişkin Sözleşme Hükümünün Yargısal Denetimi", *BATİDER*, Aralık 2009, C. XXV-sayı 4, s.54

²⁴ Yeşim Atamer, Kerem Cem Sanlı, "Kredi Kartı Faizleri ve Yıllık Ücretleri Örneğinde Fiyat Denetimi ve Sınırları", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, İstanbul 2010, C. XXVI, S.4, s.17

²⁵ Atamer/Sanlı, s.34

²⁶ Sirmen, s.58-60

Genel işlem koşulları Türk Borçlar Kanunu'nun 20'nci maddesinde düzenlenmiş olup "(...) bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir." şeklinde tanımlanmıştır. TBK'nın 21'inci maddesinde ise karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesinin, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlı olduğu, aksi takdirde genel işlem koşullarının yazılmamış sayıldığı düzenlenmiştir.

Söz konusu düzenlemelere paralel olarak 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 6'ncı ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 5'inci maddesinde haksız şart değerlendirmesine yer verilmiştir. Keza sözleşmenin bir tarafının tüketici olması sebebiyle anılan Kanun hükümlerinin uygulanması gerekecektir.²⁷ Haksız şart, her iki Kanun'da da, "tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartları" şeklinde tanımlanmıştır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken; herhangi bir sözleşme hükmünün haksız şart olarak değerlendirilmesi ve tüketici için bağlayıcı olmaması için sözleşmeye tüketici ile müzakere edilmeden tek taraflı olarak konulması, tarafların hak ve yükümlülüklerinde tüketici aleyhine bir dengesizlik yaratması ve iyi niyet kurallarına aykırı olmasından oluşan üç unsuru birlikte taşıması gerektiğidir.²⁸

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a istinaden düzenlenen 17.06.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'te²⁹ de benzer düzenlemelere yer verilmektedir. Haksız şartın tüketici aleyhine dengesizliğe neden olup olmadığı meselesi, Yönetmeliğin 6'ncı madde-

²⁷ Sirmen, s.110

²⁸ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Kredi Kartı Üyelik Ücreti Hk. 2007/2 sayılı Genelgesi, <http://www.tukcev.org.tr/assets/genelgeler/kredi-karti.pdf>, e.t.21.04.2015, Algan, s.295

²⁹ 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a istinaden 13.06.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik düzenlenmiştir.

sinin 1'nci fıkrasında yer alan “Bir sözleşme şartının haksızlığı; sözleşme konusu mal veya hizmetin niteliği, sözleşmenin kuruluşunda var olan şartlar ve sözleşmenin diğer hükümleri veya haksız şartın ilgili olduğu diğer bir sözleşmenin hükümleri de dikkate alınmak suretiyle sözleşmenin kuruluşuna göre belirlenir.” ifadesi göz önünde bulundurularak ele alınmalıdır.

Bu çerçevede “mal veya hizmetin niteliği” ifadesinin, sözleşme şartlarının, barındırdığı hükümlerin içeriği itibariyle tarafların hukuk alanlarında yapacağı etki olarak anlaşılması gerekmektedir.³⁰ Nitekim banka, belirtilen hizmetleri içeren kart hizmeti ile bir riski ve maliyeti üstlenmiş vaziyettedir. Kredi kartının bir ödeme aracı olması haricinde kredi sağlama işlevini de barındırması, üstlenilen riskin hukuki ilişkideki somut görünümü olarak tezahür etmektedir. 5464 sayılı Kanun gereği bankaların kredi kartlarının kullandırılması ve güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirleri almak ve yatırımlar yaparak sistem kurma ve personel görevlendirmekle yükümlü oldukları dikkate alındığında bu ücretlerin hizmetin niteliği gereği olarak değerlendirilmesinin de mümkün olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla taraflar arasındaki edim dengesi dikkate alındığında, bankanın kredi kartı üyelik aidatı adı altında talep etmiş olduğu ücrete ilişkin sözleşme hükmünün haksız şart teşkil ettiğini söylemek güçtür.³¹

Göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise, “sözleşmenin yapılmasını sağlayan şartlar” olarak ifade edilmiştir. Bu değerlendirme çerçevesinde salt olarak sözleşme içeriğinin dikkate alınması yeterli olmayıp tarafların sözleşmenin kurulması aşamasında içinde buldukları hal ve şartlar ile taraf menfaatleri ve sözleşmenin kurulmasına eşlik eden tüm olguların gözetilmesi gerekmektedir.³² Keza Yargıtay kararlarında³³ sözleşme serbestisi ilkesine vurgu yapılmak suretiyle çok sayıda banka bulunduğu ve bireyin diğer bankalarla da kredi kartı üyelik sözleşmesi akdedebileceği ifade edilmiştir. Kredi kartı kullanımının sosyal yaşantı açısından bir zorunluluk teşkil et-

³⁰ M. İlhan Ulsan, “Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İstanbul Aralık 2004, S.1-2, C.3 s.39

³¹ 13. HD. 05.04.2011, E.2010/13722, K.2011/5258, www.kazanci.com.tr, e.t.21.04.2015

³² Ulsan, s.39

³³ 13. HD. 11.04.2012, E.2012/7979, K.2012/9930; 07.02.2011, E.2010/3958, K.2011/1717; 05.04.2010, E.2010/13722, K.2011/5258, www.kazanci.com.tr, e.t.21.04.2015

mediği gerçeği tarafın söz konusu sözleşmeyi akdetmesinde herhangi bir zorlayıcı neden olmadığını da ortaya çıkarmaktadır.

Son olarak bir sözleşme şartının haksızlığı değerlendirilirken sözleşmede yer alan diğer şartların da dikkate alınması gerekmektedir. Aslında bu inceleme, *“mal veya hizmetin niteliği”* başlığı altında, sözleşmede yer alan şartların tarafların hukuk alanına ne şekilde etki edeceğine yönelik olarak yapılan inceleme ile paralellik teşkil etmektedir.³⁴ Bu minvalde, Yönetmeliğin 6'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasında yer alan, *“Şartların haksızlığının takdirinde, bu şartlar açık ve anlaşılır bir dille kaleme alınmış olmak koşuluyla, gerek sözleşmeden doğan asli edim yükümlülükleri arasındaki, gerekse mal veya hizmetin gerçek değeri ile sözleşmede belirlenen fiyatı arasındaki dengeye ilişkin bir değerlendirme yapılamaz.”* hükmü dikkate alınarak taraflar arasındaki menfaat dengesi irdelenmelidir. Dolayısıyla, kredi kartı üyelik aidatı alınmasına ilişkin hükmün, anlaşılabilirlik arz edecek mahiyette sözleşmede yer alması durumunda edimler arasındaki menfaat dengesine ilişkin bir değerlendirme yapılması isabetli olmayacaktır.

Bu bağlamda, Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerinin ve Mahkemelerin son günlerde çok sayıda şikayete konu olan 'kredi kartı üyelik ücretleri' hakkında; bu ücretlere ilişkin hükümlere önceden hazırlanmış standart sözleşmeler olması sebebiyle sözleşmede tüketici ile müzakere edilmeden tek tarafı olarak yer verildiği ve tüketicilerin bu sözleşmeleri çoğu zaman inceleme fırsatı bulamadan imzaladıkları gerekçesiyle iptal kararı vermesi uygun olmayacaktır.³⁵ Ancak, tüketicilerin kredi kartı sözleşmelerinde bu ücrete ilişkin hüküm bulunmaması ve sözleşme hükümlerinin kart hamillerince anlaşılmasına olanak sağlanmaması durumunda bu tür ücretlerin iptal edilmesinin karara bağlanması gerektiği düşünülmektedir.

6. Kredi Kartı Aidatı Alınmayan Kredi Kartı Çıkarma Zorunluluğunun Değerlendirilmesi

Tüketici hakem heyeti ve yargı kararları doğrultusunda kamuoyunda kredi kartı aidatlarının yüksek ve haksız alınan tutarlar olduğu

³⁴ Algan, s.298

³⁵ Nesrin Çevik Şenpolat, “Kredi Kart Ücretleri ve Karşılaşılan Hukuki Sorunlar”, 6. Panel -Banka Hukuku ve Sorunları, Banka ve Finans Hukuku Panel ve Seminer Notları, İstanbul Barosu Yayını, Mart 2009, s.497

kanaati oluşmuş ve bu kanaat kendisini 6502 sayılı yeni Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'da kredi kartı aidatı alınmayacak kredi kartı çıkarma zorunluluğu olarak göstermiştir.

Kanun'un yasalaşması öncesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir tasarı hazırlanmıştır. Tasarıya ilişkin olarak kamuoyuna yapılan 18.05.2013 tarihli açıklamada, BDDK'nın Aralık 2012 Raporu'na göre; 2012'de bankaların faiz dışı gelir kalemlerinde yer alan bankacılık hizmet gelirleri ile kredilerden alınan ücret ve komisyonlardan elde ettiği gelirin toplam gelirinin %13,5'ini teşkil ettiği, bankacılık sektörünün faiz dışındaki bu alanlara yönelmiş olmasının başlangıçta sözleşmede öngörülme ve pek çok isim altında sunulan hizmet kalemleri için sonradan tüketiciden talep edilmesini beraberinde getirdiği ve bu konuya ilişkin şikâyetlerin artmasına neden olduğu, bankaların kredi kartı aidat ücreti, hesap işletim ücreti, kredi kartı yenileme ücreti gibi değişik isimler altında tüketicilerden para tahsil ettikleri, diğer taraftan, Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Tüketici Mahkemelerine yapılan şikâyetlerin büyük bir kısmının bankacılık sektöründe yaşanan tüketici uyuşmazlıkları olduğu dikkate alındığında bu alanda yapılacak düzenlemelerin büyük önem arz ettiği, bu sebeple kart çıkaran kuruluşların tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmalarının zorunlu hale getirildiği belirtilmiştir.

Bakanlık tarafından kredi kartı üyelik ücretinin alınıp alınmayacağına ilişkin tartışmalar, kart çıkaran kuruluşların yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türünü tüketicilerin kullanımına sunmak zorunda olmaları ile çözüme kavuşturulmuştur. Kart çıkaran kuruluşlara bu kartlara serbest rekabet ortamı içerisinde isterlerse düzenlemede belirtilen ilave hizmetleri de ücretsiz olarak sunabilme imkanı da tanınmıştır.

Görüldüğü üzere 6502 sayılı Kanun'a ilişkin Bakanlıkça yayımlanan açıklamada banka gelirlerinin önemli kısmının komisyon gelirlerinden oluştuğu, ayrıca bankalara ilişkin bu yönde şikâyetlerin çoğaldığı belirtilerek anılan aksaklık doğrudan kartlardan ücret alınmasına bağlanmış ve ücretsiz kart sunma zorunluluğunun bu sorunları çözecek makul bir çözüm olacağı belirtilmiştir.

28.11.2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak altı ay sonra yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'da,

kredi kartları aidatlarına ilişkin olarak 4 ve 31'inci maddeler düzenlenmiştir. 6502 sayılı Kanun'un "Temel İlkeler" başlıklı 4'üncü maddesinde; bankalar, tüketici kredisi veren finansal kuruluşlar ve kart çıkaran kuruluşlar tarafından tüketiciye sunulan ürün veya hizmetlerde tüketiciden faiz dışında alınacak her türlü ücret, komisyon ve masraf türleri ile bunlara ilişkin usul ve esasların Bakanlığın görüşü alınarak bu Kanun'un ruhuna uygun olarak ve tüketiciyi koruyacak şekilde BDDK tarafından belirleneceği belirtilmiştir. Kanun'un "Diğer Hususlar" başlıklı 31'inci maddesinde ise kart çıkaran kuruluşların, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmak zorunda olduğu düzenlenmiştir. 31'inci madde gerekçesinde günümüzde kredi kartlarının tüketicilerin kullandıkları önemli bir ödeme aracı olduğu, piyasada çeşitli özelliklere sahip, tüketicilere değişik imkânlar sağlayan kredi kartlarının bulunduğu, bu tür kredi kartı kullananlardan yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret alındığı, 5464 sayılı Kanun'un 13/2 ve 24/4 maddelerinde bankaların kredi kartlarından yıllık üyelik ücretleri almalarına imkân tanıdığı fakat uygulamada bankaların düzenledikleri sözleşmelerde yıllık üyelik ücreti tutarını açıkça belirtmedikleri veya ilgili bölümü boş bıraktıkları, bu durumun tüketici mağduriyetlerine sebep olduğu, nitekim tüketici hakem heyetlerine ve tüketici mahkemelerine binlerce tüketicinin başvurduğu, bankaların bu uygulamasına yapılan itirazlar neticesinde konuya ilişkin Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 02.05.2008 tarihli ve E.:2008/4345, K.:2008/6088 sayılı kararında üyelik ücretine ilişkin sözleşme şartının haksız şart olarak değerlendirildiği ve tüketiciden üyelik ücreti alınamayacağına hükmedildiği, buradan hareketle, bankalar tarafından kredi kartı üyelik ücreti veya benzeri isimler altında alınan ücretler konusunda tüketici mağduriyetinin bertaraf edilmesi amacıyla kart çıkaran kuruluşların, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmalarının zorunlu hale getirildiği ifade edilmiştir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesi kapsamında ücret, komisyon ve masraflara ilişkin olarak 03.10.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" düzenlenmiştir. Banka ve kredi kartlarına ilişkin esas düzenleme söz konusu Yönetmeliğin 11'inci maddesinde yapılmıştır. Buna göre;

“(1) Kart çıkaran kuruluşlar, yıllık üyelik ücreti ve benzeri ad altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmak zorundadır. Finansal tüketiciler tarafından yapılan ücretsiz kredi kartı başvurularının kuruluşlarca reddedilmesi halinde, bu başvuruya istinaden yıllık üyelik ücreti olan kredi kartı verilemez. Kart çıkaran kuruluşlar yıllık üyelik ücreti bulunmayan kredi kartı limiti belirlerken, yıllık üyelik ücreti bulunan kredi kartı değerlendirme kriterlerini aynen uygulamakla yükümlüdür. Finansal tüketicilerin yıllık üyelik ücreti bulunan kredi kartını limiti aynı kalmak kaydıyla yıllık üyelik ücreti bulunmayan kredi kartı ile değiştirme taleplerini, kart çıkaran kuruluşlar tarafından yerine getirilmek zorundadır.

(...)

(3) Banka kartları ile sanal kredi kartlarından yıllık üyelik ücreti alınmaz.

(4) Birinci ve ikinci fıkrada yer verilen kartlar dışındaki kredi kartları özelliklerine göre yıllık olarak belirlenen tutar kadar ücretlendirilebilir.

(5) *Kredi kartı yıllık üyelik ücreti, ancak finansal tüketiciyi borçlandırıcı nitelikteki ilk kullanımı müteakip ve yıllık olarak tahakkuk ettirilebilir.*³⁶

Komisyon çalışmalarına ve Kanun’un gerekçelerine bakıldığında aidatsız kredi kartı sunulma zorunluluğuna ilişkin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalardan farklı bir hususa yer verilmediği görülmektedir.

Anayasa’nın 172’nci maddesinde devlete, tüketicileri korucuyu ve aydınlatıcı önlemleri alma, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik etme ödevi yüklenmiştir. Devletin, söz konusu önlemleri alırken sözleşme serbestisi ve serbest ekonominin dinamiklerini dikkate alması gerektiği açıktır.

Ülkemizde serbest piyasa ekonomisi kabul edilmiş olup temelleri 1776 yılında Adam Smith’in ulusların refahını konu alan çalışmasına

³⁶ Karşıt görüş için bkz. Ömer Teoman: “Kredi kartını çıkaran kurumun sistemin işleyişi ile ilgili harcamalarının bir bölümünü karşılamak amacı ile tahsil ettiği ödentinin kartın fiilen kullanılması ile ilgisi yoktur. Değişik bir söyleyişle, hamil geçmiş dönemde kartını hiç kullanmamış olsa dahi, kendisine gönderilen kartı kabul ettiği takdirde yıllık ödentiyi ödemek zorunluluğundadır.”

dayanmaktadır. Klasik liberal iktisat kuramının temelinde çekim merkezini “doğal fiyatın” oluşturduğu bir piyasanın, kaynakların optimal dağılımını sağlayabileceği görüşü hakimdir. Piyasadaki fiyatın doğal fiyat üzerine çıkması, o mala olan talebin arttığına ve bu alanda yatırım yapılmasına işaret etmekte, piyasa fiyatının doğal fiyatın altına düşmesi ise yatırımların yanlış alanda yapıldığını göstermektedir. Dolayısıyla fiyat, arz ve talebe göre dengesini bulmaktadır. Piyasalara ve piyasanın temelini oluşturan mübadelelere hukuki yollardan müdahale etmek ise, kendi kendine oluşacağı kabul edilen pazar dengesini olumsuz yönde etkilemektedir.³⁷

Bununla birlikte sağlıklı piyasa işleyişi ancak arz tarafında çok sayıda ve birbirleriyle rekabet içinde bulunan satıcılar, talep tarafında ise rasyonel ve özerk bireyler bulunması ile mümkündür. Ayrıca tarafların rasyonel ve bilgili olması, piyasalarda giriş çıkış engellerinin ve dışsallıkların bulunmaması, işlem maliyetlerinin düşük olması gibi şartların da birarada gerçekleşmesi gerekir. Söz konusu ideal pazarda pazara giriş serbesttir, pazarda bilgi akışının önünde herhangi bir engel yoktur ve bütün piyasa tarafları bilgilendirilmiştir. Üretici kazanç, tüketici de fayda maksimizasyonu hedefi gütmektedir.

Açıktır ki, tarihsel gelişim, mutlak liberalizmin, piyasaların kendiliğinden sağlayacağı varsayılan ekonomik etkinliği, bunun yanında da sosyal adaleti beraberinde getirmediğini göstermiştir. Dolayısıyla hem sözleşme adaletinin hem de ekonomik etkinliğin sağlanarak refahın artırılması için hukuki müdahaleye ihtiyaç olduğu ve sözleşme özgürlüğünü kısıtlayan bazı hukuki düzenlemelerin meşru olabileceği anlaşılmıştır. Meşru düzenlemelerin piyasa aksaklığını düzeltmesi için ise piyasa aksaklığının esaslı nitelikte ve hukuki müdahalenin de aksaklığı düzelterek mahiyette olması gerekir.

Ekonomik etkinlik ve sosyal refahın artırılması için müdahale edilmesi gereken hallerden biri ise bilgi sorununun bulunması halidir. Adam Smith’in ortaya attığı ve daha sonra neo-klasik iktisatçıların geliştirdiği tam rekabetçi piyasa modelinin önemli bir varsayımı, bireylerin rasyonel ve aynı zamanda doğru seçimler yapacak şekilde bilgiye sahip olmaları gerektiğidir. Oysa bilgi edinmenin maliyeti düşünüldüğünde, bu çoğu kez bu varsayımın gerçekleşmediği gö-

³⁷ Atamer/Sanlı, s.21

rülmektedir.³⁸ Bireyler her zaman rasyonel davranmadığı gibi, bilgi edinmek ve bilgiyi kullanmak maliyetli bir süreçtir. Dolayısıyla gerçek hayatta yapılan seçimler, sıklıkla bilgi sorunundan etkilenir. Bunun beraberinde getirdiği risk ise, yapılan seçimlerin ve sözleşmelerin ekonomik açıdan etkin olmaması ve tüketici bakımından ağır koşullar içermesidir.

Tüketicilerin, bilgi sorununun temelinde yatan durum ise genel işlem koşullarının tüketiciler tarafından özümsememesidir. Tüketicilerin genel işlem koşullarını incelemesi durumunda ne hukuki bilgileri yeterli olacak, ne bunları incelemeye vakitleri olacak, ne de bir avukata danışmaya gidebileceklerdir. Dolayısıyla GİŞ kullanılan sözleşmelerde müşterinin kendisine aktarılan bilgiyi değerlendirerek sağlıklı bir tercihte bulunması söz konusu değildir. Müşterinin sözleşme kurarken GİŞ içeriğini dikkate almamasının piyasaya etkisi ise bu alanda rekabetin işlememesidir.³⁹ Bankaların kredi kartı sözleşmeleri matbu sözleşmelerdir ve karşı tarafça tartışılması mümkün değildir.⁴⁰ Bu kapsamda bankalar, tüketici tarafından anlaşılamayan genel işlem koşulunu sözleşme içine saklayarak talep etmeye çalışacaktır. Bu halde yasa koyucunun bu aksaklıkları düzeltmek üzere düzenleme yapması, ilke olarak sosyal refahı artırabilir. Burada asıl sorun nasıl bir hukuki müdahale yapılması gerektiğidir. Bu açıdan sözleşmelerde mükerrer olarak kullanılan şartlar ve özellikle GİŞ açısından öncelikli yol, bilgiye sahip olan sözleşme tarafı için bilgilendirme yükümlülükleri getirilmesi, sonrasında ise bunların haksız şart oluşturup oluşturmadığının hakim eliyle denetlenmesidir. Bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davranılması halinde ise bir yandan bir idari yaptırım uygulanmakta, diğer yandan da yeterli bilgi olmadan sözleşme akdeden tarafa ya sözleşmeyi sonlandırma hakkı verilmekte ya da eksik bilgi verilmesinden kaynaklanan zararın tazminini talep etme imkanı tanınmaktadır.

Bilgi eksikliğinin giderilmesinin bir başka yolu, bilginin taraflarca değil de çeşitli kurumlar eliyle sağlanmasıdır. Bilginin belirli merkezlerde toplanması, bilgi elde etmenin ve aktarmanın maliyetlerini

³⁸ Atamer/Sanlı, s.24

³⁹ Atamer, Genel İşlem Şartları, s.37 vd., naklen Atamer/Sanlı, s.34

⁴⁰ İbrahim Kaplan, Banka Sözleşmeleri Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara 1996, C.I, s.76

önemli ölçüde azaltmaktadır. İlk akla gelen devletin organlarının veya tüketici örgütlerinin bu bilgiyi toplaması ve bedelsiz olarak topluma duyurmasıdır.

Peki bilgi eksikliğinin bulunduğu varsayımı altında, bir başka yöntem olarak Kanun Koyucunun bankaların belirlediği kredi kartı aidatları konusunda yetki kullanması, bunları sınırlaması veya kart aidatı olmayan bir kart çıkarma şartı getirmesinde haklı bir gerekçe bulunmakta mıdır?

Öncelikle fiyatın hukuken kontrol edilmesi son derece risklidir. Fiyat denetimini diğer sözleşme koşullarının denetimine nazaran özel kılan bir nokta vardır: Fiyat, liberal ekonomilerde kaynak tahsisinde sinyal vazifesi görür. Değişen ekonomik unsurlar (arz, talep, ürün kalitesi, sözleşme şartları vs.) fiyatı etkiler ve fiyat bu değişikliklere göre piyasada yeni bir denge noktasının oluşmasını sağlar. Bu parametrenin dışarıdan kontrolünde ise; fiyat, ekonomik unsurlardaki değişikliklere tepki veremez hale gelir. Kontrol edilen fiyat, düzenleyici işlevini yitirerek ekonomik etkinsizlik yaratabilir. Bu açıdan serbest piyasa ekonomisi kurallarının egemen olduğu bir ortamda ilke, fiyatın ve edimler arası dengenin piyasa tarafından saptanması öncelikli olmalıdır. Fiyat kontrolünü yargı organlarının yapacağı ve esasen bu hususun ekonomiyi ilgilendiren yönünün de olduğu göz önüne alındığında, hukuk kuralları ile fiyat denetiminin riski daha açık bir şekilde görülebilir.

Bununla birlikte hukuki müdahalelerin maliyetleri bulunmaktadır. Hukuki müdahale, hukukun sosyal refahı artırması, diğer bir deyişle piyasa aksaklığının yol açtığı refah kaybının, müdahalenin maliyetinden fazla olması halinde anlam taşır. Bu mantıkla hukukun piyasaya müdahalesi her zaman asgari düzeyden başlamalıdır. Sınırlı bir müdahale ile aksaklık giderilebiliyorsa müdahale yeterli görülmemelidir. Piyasa işleyişini kolaylaştıran düzenlemelerin özelliği, sözleşme içeriğine müdahale etmeksizin, piyasanın etkin bir şekilde işlemesi için gerekli alt yapı koşullarını sağlamalarıdır. Kaynaklar üzerinde hakların tahsisi, bunların serbestçe tedavül etmesi için sözleşmesel menfaatlerin güvence altına alınması ve hakların icrasının mümkün kılınması, rekabetçi ortamın teşviki, piyasaya giriş engellerinin azaltılması, dışsallıkları içselleştiren kurumsal yapıların oluşturulması ve taraflar arasındaki bilgi akışının teminini sağlayan ve dolayısıyla

rasyonel kararlar alınmasını teşvik eden hukuki düzenlemeler hep bu türdendir.

İkinci olarak kredi kartı yıllık ücreti edim yükümlülüğünün, yani “fiyat”ın bir parçasıdır. Serbest piyasa ekonomisi işlediği ve bilgi sorununun alınacak diğer önlemlerle çözülebildiği bir ortamda fiyat düzenlemesi yapmaya gerek duyulmamalıdır çünkü kredi kartı yıllık ücreti, gerekli bilgilendirme yapıldığında müşterilerin anlayamayacağı ya da değerleyemeyeceği bir parametre değildir. Müşterilerden beklenen, farklı kredi kartı sunan kurumlar arasında tercih yaparken bu veriyi de dikkate alarak yıllık ücrete göre bir değer yargısı oluşturmalarıdır. Bilgi akışı sağlıklı bir şekilde sağlandığında fiyat bir rekabet parametresi olarak algılanacağı için, bankalar fiyat rekabetine girecektir. Rekabeti bozucu durumlar oluşması halinde ise Rekabet Kurumu’nun görev alanı içerisinde durumun değerlendirilmesi gerekmektedir.

İltihaki sözleşmeler⁴¹ açısından kamu hizmeti ifa etmeyi üstlenmiş olan taraf aynı zamanda sözleşme yapma zorunluluğunu da bünyesinde barındırmaktadır. Günümüzde kartların yaygın bir şekilde kullanıldığından yola çıkarak kart hizmetinin bir kamu hizmeti gibi ifade edilmesi oldukça yanlıştır. Oysaki bankalar ekonomik amaçlar doğrultusunda kurulmuş olan ve kâr sağlama amacı çerçevesinde hizmet veren müesseselerdir. Keza iltihaki sözleşmelerin konusunu insanlar açısından vazgeçilmez nitelikte olan ve zorunluluk teşkil eden yani ihtiyaç düzeyine ulaşmış şeyler oluşturmaktadır. Bu çerçevede kredi kartının ihtiyaç teşkil ettiği yahut vazgeçilmez nitelikte olduğunun kabulü mümkün değildir.⁴²

Diğer bir deyişle, serbest piyasa koşullarında faaliyet gösteren bankalar, kâr etmedikleri bir faaliyette bulunmak zorunda bırakılmazlar. Kredi kartı sistemini oluşturan kuruluşun amacı bu faaliyet sonucunda kazanç sağlamaktır. Dolayısıyla kuruluş, ancak uğraşısı kendisi yönünden yararlı olduğu sürece bu organizasyonu üstlenmeye devam edecektir. Kredi kuruluşu bu hizmeti verebilmek için kuş-

⁴¹ 3.HD. 02.06.1998, 4263/6098 sayılı kararında iltihaki sözleşmeleri şu şekilde tanımlamıştır: “Bir kamu hizmeti ifa edip hukuken veya eylemlerle olarak (fiilen) tekel durumu arz eden ve halkın bağlanması gereken (nakliye müesseseleri, elektrik, havagazı ya da PTT, su işletmeleri gibi) teşebbüslere ait formüle edilmiş sözleşmelerdir.”, www.kazanci.com.tr, e.t.:29.04.2015

⁴² Algan, s.293

kusuz bir donanım kurmak, reklam gibi giderler yapmak, hesap döküm masrafı gibi masraflarda bulunmak zorundadır. İşte kredi kartı kuruluşu bu gibi harcamalarını karşılayabilmek amacı ile bir yandan kart hamillerinden yıllık ödentiler toplar, öte yandan da kendilerine harcama belgeleri karşılığında ödeme yaptığı üye işyerlerinden belirli bir komisyon alır. Kuruluşun harcamaları ile ödenti ve komisyonlar olarak aldığı tutarlar arasındaki olumlu fark onun kârını oluşturur. Kredi kuruluşunun ödemesini gecikmeli olarak yapan müşterilerden asgari ödeme tutarına göre alacağı akdi veya temerrüt faizi de gelirleri arasında yer almakla birlikte kredi kuruluşları kredi kartı hamillerinin ödemelerini zamanında yapacağı öngörüsüyle kart tesis etmektedir. Ayrıca bankalar kârlarını kredi işlemlerinde faizler, kredi işlemleri dışındaki hizmetlerinde ise ücret ve komisyonları üzerinden elde ederler. Dolayısıyla ücret ve komisyonlar da bankaların faaliyetlerinin doğal bir sonucudur. Bankaların kârlarını büyük oranda asıl işleri olan bankacılık faaliyetlerinden değil, kredi kartı aidatı, işlem ücreti, hava- le ücreti gibi bankacılık faaliyeti dışındaki işlerden elde ettikleri veya müşteri talebi üzerine ücretleri iade ettiklerini ifade ederek alınan ücretlerin doğrudan haksız ve fahiş olduğunu iddia etmek hukuki bir yaklaşım olmaktan uzaktır.

Karşılıklı edim yükleyen kredi kartı sözleşmesi, sözleşme serbestisi kapsamında tarafların isteği doğrultusunda imzalanır. Diğer bir deyişle, hiçbir kimse kredi kartı hamili olmaya, dolayısıyla kartı çıkaran kuruma aidat vermeye zorlanamaz.⁴³ Kredi kartının sağladığı olanakları kullanmayı kabul eden hamilin bunun karşısında belirli bir bedelinin ödenmesi gerektiğini gözden uzak tutmaması gerekir. En özelliksiz kartın alışverişlerde kullanılması halinde bile, peşin para yerine kart kullanmak alınan malın bedelini son ödeme tarihine kadar (maksimum 30 gün) ötelemektedir ki bu hiç de azımsanmayacak bir olanaktır. Söz konusu tutarın 30 günlük faiz tutarının kredi kartı çıkaran kuruluş bakımından katlanılan bir maliyet olduğu açıktır. Keza, bazı bankalar kartını aylık olarak belli bir limitin üzerinde kullanan hamillerden kart aidatı almamaktadır. Çünkü kart belirli bir tutarın üzerinde kullanıldığında üye işyerlerinden alınan komisyonlar maliyetleri kompanse edebilmektedir.

⁴³ Teoman, s.42

Banka kartının hamile sağladığı borç vadesini öteleme, nakit para taşımama, güvenlik, ATM'lerden paraya erişim olanağı, mil ve puan kazanma, anlaşmalı kuruluşlardan indirimli faydalanma, çekle ödemenin kısıtlarından kurtulma gibi avantajlarının yanında bankaların bir tacir olmaları nedeniyle vermiş oldukları hizmet karşılığında bir bedel almalarının ticari hayatın doğası gereği olduğunu tekrar ifade etmek doğru olacaktır.

Bankaların söz konusu hizmetler için katlandığı maliyetler yanında kart hiç kullanılmasa dahi, o kart için belli bir limit tutulmak zorunluluğu bulunmaktadır. Bu limitin de banka açısından bir maliyeti bulunmaktadır. Banka, kullanılan kısım için nakdi kredi olarak sermaye ayırırken, kullanılmayan kısım için gayrinakdi kredi olarak sermaye karşılığı ayırmakta ve böylece BDDK tarafından öngörülen sermaye yeterliliği standart rasyosunu sağlamak zorundadır.

Ayrıca banka için kredi kartına ayrılan fonun fırsat maliyeti bulunmaktadır. Banka söz konusu fonu, başka şekilde değerlendirerek kazanç elde edebilecekken daha düşük bir komisyon geliri tahsil etmek ve çapraz satış olanaklarından faydalanmak için hamili bankaya çekmek amacıyla kart pazarlama yöntemini seçebilmektedir.

Diğer ülke uygulamalarına bakıldığında ise ne Amerika Birleşik Devletlerinde ne de Avrupa Birliği ülkelerinde kredi kartı ücretlerine bir sınır getirildiği ve bunların GİŞ içinde yer alması halinde dahi denetlenmesinin söz konusu olmadığı görülmüştür. Aksine, ABD Merkez Bankası web sitesinde özellikle bütün kredi kartlarına ilişkin olarak karşılaştırmalı bir tablo sunmakta ve bu şekilde bireylere kendileri için en elverişli olan kartı seçme imkanı yaratmaktadır.⁴⁴ Fiyatlar 0 USD'den başlayarak çeşitlilik göstermektedir. Aynı türden mukayeseli veriler Avrupa'da da bulunmakta ve müşteri kategorilerine göre fiyatların ayrıştırıldığı görülmektedir. Pazarlık ve rekabet, bu pazarlarda müşteriler lehine gerekli dengeyi sağlamak ve yıllık ücretler kendiliğinden, rekabet baskısı ile inmektedir.

Öte yandan kredi kartlarının ücretsiz sunulmasının ya da fiyatını düşürmenin hukuk politikası açısından dikkate alınması gereken mahzurları vardır. Her bir kredi kartı ile müşteri daha fazla borçlan-

⁴⁴ ABD, Kanada ve Bazı Avrupa Ülkelerinde Bankacılık Hizmet ve İşlem Ücretleri, TBMM Raporu, Aralık 2012

ma imkanı kazanmakta, ödeyemeyeceği harcamalar yapma olasılığı artmakta ve sonuçta borç sarmalının içinden çıkamamaktadır. Kredi kartının sağladığı bu kolaylık, özellikle hesabını iyi bilmeyen kişiler yönünden harcama eğiliminin artmasına, esasen alışverişi seven bir kart hamilinin nasıl olsa sonra öderim düşüncesi ile gereksiz bazı masraflar yapmasına ya da ihtiyacını duyduğu bir malın en kaliteli-sini, dolayısı ile en pahalısını satın almasına neden olacaktır.⁴⁵ Unutulmaması gereken bir nokta, kredi kartları, faiz oranlarının, tüketici kredisi faiz oranlarına nazaran her zaman daha fazla olduğudur. Dolayısıyla kredi kartı kullanımının ücretsiz kart çıkarılarak körüklenmemesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, devletin görevi, düzenleyici önlemlerle serbest ekonomi dinamiklerinden olan sözleşme serbestisi ve hizmet karşılığı ücret alma hakkını engellemek değil, tüketicilerin bilgi edinmesini sağlayarak sağlıklı rekabet ortamını sağlamak ve tüketicinin en doğru kararı vermesini destekleyici önlemler almaktır. Dolayısıyla yıllık ücretlerin yüksek olduğu gerekçesiyle devlet eliyle düşürülmesi veya kartların ücretsiz olarak sağlanmasının öngörülmesi, edimler arasındaki dengeyi bozması açısından yanlış bir adım olacaktır. 6502 sayılı Kanun'la getirilen düzenleme ise kanımca hasta bir organı uygun ilaçları kullanarak iyileştirmek yerine tamamen almak suretiyle çözüm bulmakla aynı mahiyettedir.

7. Sonuç

Piyasa ekonomisinin geçerli olduğu ülkemizde ilke sözleşme özgürlüğüdür. Kural olarak taraflar sözleşmenin bütün unsurlarını ve tabii ki fiyatı özgürce belirleyebilirler. Sözleşme özgürlüğü sayesinde arz tarafındaki çok sayıda ve rekabet içinde bulunan işletme ile talep tarafındaki bilinçli ve özerk birey bir araya gelerek en ideal koşulları içeren sözleşmeleri kurabilmektedir. Böylesi bir piyasada refah maksimize edilerek toplum açısından en iyi sonuç alınır. Fiyat denetimi ise piyasanın gereği gibi işlemesi için ön koşulların sağlanması ile zaten kendiliğinden gerçekleşir. Ancak liberal ekonomi tarafından öngörülen "rekabet ve bilgilendirilmiş müşteriler" koşulları her zaman sağlanmamaktadır. Bunlardan birinin eksik olması halinde

⁴⁵ Teoman, s.40

ekonomik etkinliği sağlamayan sözleşmelerin kurulması tehlikesi mevcuttur.

Günümüzde, ülkemizde tüketicinin yeterince bilgilendirilmediğinden bahisle bilgi sorununun bulunduğu ve bankaların bunu istismar ederek kredi kartlarından haksız ve yüksek tutarda meblağlar tahsil ettiği kanaati oluşmuştur. Bununla birlikte sözleşme serbestisi kapsamında ticari hayatın ve sunulan hizmetin bir gereği olarak ücret alınması bir haktır. Piyasalara ancak bir piyasa aksaklığı olduğunda müdahale edilmesi gerektiği ve fiyat kontrolünün sadece istisnai hallerde yapılabileceğine dair hukuk ve iktisat öğretisindeki⁴⁶ düşünce doğrultusunda kredi kartı aidatlarına müdahale yapılmaması doğru olacaktır. Bilgi sorunu olması durumunda ise bu sorunun asgari müdahale ile giderilmesi, fiyatlara müdahalenin söz konusu önlemlerin de yetersiz kalması durumunda tercih edilmesi gerekmektedir.

Tüketiciler açısından hukuk sistemimize yeni giren kavramlar olan genel işlem koşulları ve haksız şartlar, tüketici hakem heyetleri ve mahkemeler tarafından olaylar bazında dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte Kanun koyucu, bu kavramların sistem tarafından özümsemesini beklemeksizin tüketici şikâyetlerin artması ve banka gelirlerinin önemli kısmının komisyon gelirlerinden sağlanması yönünde hukuki temeli olmayan gerekçeler ile bankaları aidat alınmayan bir kart çıkartmak zorunda bırakmıştır.

Kredi kartının hem operasyonel hem sermayesel maliyetleri gözönüne alındığında bankaların en az 30 gün vade ötelemesi yapan kredi kartlarını aidatsız olarak kullandırması bir zorunluluk olarak öngörülmemelidir.

Bu kapsamda Kanun Koyucunun öncelikle ilgili kamu spotları ve duyurular ile tüketiciyi bilgilendirmesi, bankaların genel işlem şartlarını tüketicinin anlayacağı şekilde ayrı bir sözleşmede düzenlemesi gibi zorlayıcı tedbirler alması, ayrıca ağırlaştırılmış idari yaptırımları ile sistemin işleyişini sağlaması gerekirken, ilaçlanmayı bekleyen bir bitkiyi kökünden kesmek misali bir düzenlemeye gidildiği düşünülmektedir.

⁴⁶ Hukuk ve iktisat öğretisi hakkında kapsamlı bilgi için bkz. Kerem Cem Sanlı, Hukuk ve Ekonomi Öğretisi ve Haksız Fiil Hukukunun Ekonomik Analizi, İstanbul 2007, s.9-92

Kaynakça

- ABD, Kanada ve Bazı Avrupa Ülkelerinde Bankacılık Hizmet ve İşlem Ücretleri, TBMM Raporu, Aralık 2012
- Akipek Şebnem, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.52, S.3, s.103-119
- Akipek Şebnem, *Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999
- Algan Doğukan, "Kredi Kartı Üyelik Aidatı Hakkında Bir Yüksek Yargı Kararı İncelemesi", *TBB Dergisi*, İstanbul 2015, S.117, s.286-306
- Atamer Yeşim, Sanlı Kerem Cem, "Kredi Kartı Faizleri ve Yıllık Ücretleri Örneğinde Fiyat Denetimi ve Sınırları", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, İstanbul 2010, C. XXVI, S.4, s.17-60
- Çeker Mustafa, "Özel Hukuk Açısından Kredi Kartı Uygulaması", *BATİDER*, Haziran 1992, C. XVI-S.3
- Çeker Mustafa, *Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı*, Ankara 1997
- Haznedar Murat, "Kredi Kartı Ücreti", *Banka ve Finans Hukuk Dergisi*, İstanbul 2012, C.I, S.I
- İşgüzar Hasan, *Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri*, Yetkin Kitabevi, Ankara 2003
- Kaplan İbrahim, *Banka Sözleşmeleri Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara 1996, C.I
- Kuntalp Erden, "Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, S.XIII, Nisan 1996
- Sanlı Kerem Cem, *Hukuk ve Ekonomi Öğretisi ve Haksız Fiil Hukukunun Ekonomik Analizi*, Arıkan Yayıncılık, İstanbul 2007
- Sirmen Lale, "Banka Kredi Kartı Hamillerinden Yıllık Kart Ücreti Alınmasına İlişkin Sözleşme Hükmünün Yargısal Denetimi", *BATİDER*, Aralık 2009, C. XXV-S.4, s.49
- Şenpolat Nesrin Çevik, "Kredi Kart Ücretleri ve Karşılaşılan Hukuki Sorunlar", 6. Panel -Banka Hukuku ve Sorunları, Banka ve Finans Hukuku Panel ve Seminer Notları, İstanbul Barosu Yayını, Mart 2009, s.495-503
- Teoman Ömer, *Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması*, Beta Yayınevi, İstanbul 1996
- Ulusan M. İlhan, "Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İstanbul 2004, S.1-2, C.3
- Yetim Sedat, *Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri*, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara 1997
- www.kazanci.com.tr
- www.tbmm.gov.tr
- www.tukcev.org.tr